

יען כמשפטי מאסו אילו הדינים ואת חוקותי נעלה נפשם אילו המדרשות.
 (י) זאת זו עונה של מדבר. גם זאת זו עונה של בעל פעור. ואף גם זאת
 זו עונה של מלכי האמורי. לא מאסתים ולא נעלתים לכלותם. וכי מה
 נשתייר להם שלא ננעלו ושלא נמאסו. והלא כל מתנות טובות שנתנו
 להם נטלו מהם. ואילולי ספר תורה שנשתייר להם לא היו משנים
 מאומות העולם כלום. אלא לא מאסתים בימי אספסיינוס ולא
 נעלתים בימי יון לכלותם להפר בריתי אתם בימי המן כי אני יי
 אלהיכם בימי נוב: (יא) ומניין שהברית כרותה לשבטים שנאמר וזכרתי
 להם ברתי ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים מלמד שהברית
 כרותה לשבטים: (יב) אלה החוקים והמשפטים והתורות. החוקים אילו
 המדרשות והמשפטים אינו הדינים והתורה מלמד ששתי תורות ניתנו
 להם לישראל אחד בכתב ואחד בעל פה. א"ר עקיבא וכי שתי תורות היו
 להם לישראל והלא תורות הרבה ניתנו להם לישראל. זאת תורת העולה
 זאת תורת המנחה זאת תורת האשם זאת תורת זבח השלמים. זאת
 התורה אדם כי ימות באהל אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל זכה משה
 ליעשות שליח בין ישראל לאביהם שבשמים בחר סיני ביד משה מלמד
 שניתנה התורה הלכות ודקדוקיהם ופירושים על ידי משה מסיני.

פרשה ג.

(א) בני ישראל מעריכים ואין הגוים מעריכים. יכול לא יהיו נערכים ת"ל
 איש דברי רבי מאיר א"ר מאיר אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב
 אחד ממעט מפני מה אני אומר נערכים אבל לא מעריכים שריבה מדת
 הנערכים ממדת המעריכים שהרי הרש שומה. וקמן נערכים אבל לא
 מעריכים

הקדש

דרך

הדינים (א) עיניו סדין אחר ססונכ לדיין או קלקול סדין מפני פסיונות
 סדין קודם סיונכר:

משנה י. זו עונה של מדבר י"ח עין ונחלת פינת בחולם לסון פח
 וזמן סבכל חלו פזינים לח עזנס: אלא לא מאסתים בימי
 אספינס שאמר חלו הלסכות כנגד חלו פסליעים ונחם לא יקסו כי קודם
 לפי ספסעו הים כחפליג וכפל הלסכות הים מורה פלח קדם כע וס"ס
 קסם עלינו ספסוק:

משנה יא זה ברית כרותה לשבטים כדלסכמן ויזנס זכמים ס'ככות
 ברית על ססנעים:

משנה יב. אלו מדרשות פידצנו נספלנס וניזיס: ודקדוקיה מסיני
 וזסו ססקיס סדכסות ודקדוקי דיכיס כלענר כסר סיני ביד עסס:
 פרשה ג.

משנה א. ואין הגוים מעריכין אס אמר סככרי סככי עלי או ענד
 אכיס לא לעז כלום:

ק"ל

הקדמה

התקבצו חכמים ועמרו על עמדם, כי זכר טוב אוברכם, לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם. שמעו שמוע אלי ואכלו טוב, ותהי נפשכם כגן רטוב, מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. אשר לא העלה עליו מלך גדול, ולא שחת, תחתיו ולא השיאוהו משיאו ולא היה ממותיו, וישם על לבו אשר לא יתגאל בפתב המלך, וכיון משיאו. יסור הנה אל מבחי אשר טבחתו, ואל ייני אשר ישנתו, ואל שולחני אשר ערכתו, לכו לחמו בלחמי ושתו משכתי. והנה בו מכל פרי מגדים חדשים גם ישנים. ויון הרקח עסים רמונים, דובב שפתי ישנים. והוא תרומת ייני, וראשית כל דגני, מרושתו ובן גרני. ויינו מרם קרן בן שמן, ולחמו לחם יי אכירים כל אוכלו חלקו שמו, ופעמו כפעם לשד השמן. אכלו משמנים ושתו מסתקים בני, אכלו רעים שתו ושכרו. נבוגי זה השלחן אשר לפני ה'. והוא פירוש המשנה אשר שנו אבותיכם, וכיאר הגדרות אשר גדרו הרועים מנהלי עלותיכם, ועיקרי היסודות אשר המה יסודותיכם, והמנהגות והגזרות והתקנות אשר תקנו בעלי גבורותיכם. מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם. והנה הוא כמגדל דוד עומד על תליו, אלה המגן תלוי עליו. עם כל כלי מלחמות הנברים. כל שלטי הנבריים.

אני משה בן מימון הספרי בניתיהו, ומם התלמוד משייתיהו, ומספיר התוספתא יסודתיהו, ובפור ספרא רבצתיהו, ומוהב ספרי טחיתיהו, ובכברי הגאונים מסכתיהו, וככפ הצרוף זקתיהו, ובמעכה לבי יצקתיהו. והנה הוא ככרס חמדו, ונמע שעשועים נמעיתיהו, ויומי ולילי נצרתיהו, ולרנעים השקיתיהו. עד אשר נצניו גמלו, ואשכלותיו בשלו. וכל הסוד פתח. וכל עץ בו פורח. והודאים נהנו רוח. פחתה את שעריו ולא נעלתיהו, ויומם ולילה לא סגרתיהו, ולכל ישר ונבר שמתיהו, ומנה אל התלמידים שלחתיהו. והנני אסרתיהו על כל אשר מלין מעתיק, לישבים לפני ה' יהיה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק.

דע שכל מצוה שנתו הקב"ה למשה רבינו ניתנה לו עם פירושה, היה הקב"ה אומר לו המקרא אותו המקרא המוכרם, וכך היה סדר למודו

1. והלים לו יב.
2. ישעיה נה ב.
3. תהלים
4. כ"ה בכל גוסי המקור, והבי"ח הניח ששיל
5. עול מלך ונראה שאין צורך כי המנה לא השליט
6. על עצמו יצחק קולת ש יד. כדאיח בנורים
7. לב ב.
8. ק. שחה. ונדסם בטעות "שחה".
9. עדה"כ וריאל א ת.
10. עדה"כ ש"ש ג י.
11. עדה"כ ע"ה
12. עדה"כ במדבר
13. עדה"כ וחמיה ח
14. עדה"כ
15. עדה"כ יחפאל מא כה
16. עדה"כ "עלות יגלי" ישעיה מ, יא. ובטעות נדסם
17. עולותיכם.
18. בני.
19. עדה"כ במדבר טו כב.
20. לשון גבר
21. עדה"כ
22. עדה"כ
23. עדה"כ
24. עדה"כ
25. עדה"כ
26. עדה"כ
27. עדה"כ
28. עדה"כ

*

ספר אשר חובר בידו משה ביאר הלכותיו ודת צדקו
 כדת אשר העתיק וקריגו, בוניו אשר הם חוקו בדיקו
 חבור שפל כמ צעיר שנים, משה בנו מימון אשר צעקו
 אל אל לישר את נתיבתו, לשום בתורתו לבד חשקו
 לנפול חבלים לו בפר הבין לאכל פרי חקמה לבד חקו
 או יחיה טוב אל ואז ישמח, משה ביופי ממתת חלקו

בינו בשער סדר ורעים לפני ההקמה, את הכתיב העתיק בדיוק כפי שהוא בכ"י רבינו
 זיוה מיוחדות כיו"ד ראשונה של זקינו. ארבע תיבות שנסוף השיר אינם ברורים בכתיב
 זה "ביופי" שיש לי בה פקפוקים כי המלום רחב מבדי מלה זו בלבד, אבל סמכתי על
 זכר בוקרמתי שהשלימה על פי כתב יד מספר 394 של הספריה הברזילאית. הניקוד שלי.
 תנועתו יחד, שתי תנועות, יחד, ושתי תנועות.

ק.

לישראל, היה בא לאחלה, נכנס אצלו אהרן תחלה, והוא מסדיר לו המקרא שקבל פעם אחת ומלמדו פירושו, נסתלק אחריו ובא לו לימין משה רבינו. נכנסים אחי"כ אלעזר ואיתמר בניו, מסדיר להם משה כמו שהסדיר לאהרן ומסתלקים, בא לו אחד מהם לשמאל משה רבינו והשני לימין אהרן. נכנסים אחי"כ שבעים זקנים ומלמדם משה ג"כ כמו שלמד אהרן ובניו, ואחי"כ נכנסים המון העם כל מבקש ה' ומסדיר גם להם כדי שישמעו כולם ממנו. נמצא שאהרן שמע אותו מקרא ארבע פעמים משהו, ובניו שמעו ממנו שלש פעמים, והזקנים פעמים, ושאר העם פעם אחת. ומסתלק משה מהם. וחזר אהרן ומסדיר אותו המקרא ששמע משה ארבע פעמים כמו שאמרנו לכל הנמצאים, ומסדיר לכל הנמצאים, ומסדיר כמו שגם בניו שמעו ארבע פעמים שלש משה ואחת מאהרן, וחזר גם אלעזר ואיתמר אחרי הסתלקות אהרן ומסדירים אותו המקרא עצמו ששמעו ארבע פעמים כמו שאמרנו לכל הנמצאים, ומסדירים מלמדו. נמצא ששבעים זקנים שמעו אותו המקרא ארבע פעמים, שתי פעמים משה ופעם מאהרן ופעם מאלעזר ואיתמר. וחזרין אחי"כ גם שבעים זקנים ומסדירים אותו המקרא לכל ההמון פעם אחת. נמצא שכל העם שמעו אותו מקרא ארבע פעמים, פעם משה ושניה מאהרן ושלישית מבניו ורביעית משבעים זקנים.⁴⁰ ומתפזרים העם ללמד זה לזה מה שמעו מהשליח.⁴¹ וכותבים המקרא במגלות. ומתפזרים השרים ככל בית ישראל ללמד ולשונן עד שידעו אותו מקרא ושכילו קריאתו, ומלמדים אותם ביאור אותו המקרא שניתן מאת ה', ואותו הביאור הוא כללי ענינים, והיו כותבין המקרא וחזרים הקבלה על פה, וכך אומרים חכמים ע"ה תורה שככתב וזורה שבעל פה.⁴² ואמרו ע"ה

שקבלו חז"ל בפירושו וכל מה שאמרו בו חז"ל. 30 עירובין דף ב'. 31 'אלורסול' כתיב בערבית לגביא והכתבה למשה רבינו, וראא שה"ש רבה א דף. 32 ספרא ויקרא כו ד, וברפוס הושמש קשט זה. 33 ויקרא כה א. 34 ספרא שם בשנים. 35 ויקרא כג זכ. 36 ק'. 'באלחזרין' בברל. 37 כיון שזוהר בבלים ברור שמתצלאת אלוי יש להם לזכר, וברפוס 'הפסחות הכרנים' ואין לזה רמז במקור. 38 דברים א ג. 39 שם א ד. 40 ק'. וישנה. 41 ספרי שם. 42 פסחים ד. 43 דברים ד. 44 ויעלה אל

בביתא וידבר ה' אל משה בהר סיני.³³ מה ת"ל בהר סיני וחלה כל התורה כולה נאמרה מסיני אלא לומר לך מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כל הצעות נאמרו כללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן מסיני.³⁴ הגנה לך משל אמר לו ה' בסיכות תשובו שבעת ימים.³⁵ וגם הודיעו ה' יתעלה שסוכה זו חובת הזכרים ולא הנקבות, ואינה חובה לחולים ולא לחולים דרכים, ואין מסככין אותה אלא בדבר הצומח מן הארץ, ואין מסככין אותה לא בצמר ולא במשי.³⁶ ולא בכלים ואפילו מן הצומח בארץ כגון החוצלאות.³⁷ והנגדים, והאכליה והשתיה והשינה יהיו בה כל שבעת הימים, ולא יתא חלה פחות משבעה טפחים אורך על שבעה טפחים רוחב, ולא יתא גבהה פחות מעשרה טפחים, וכאשר בא השליח עליו השלום קבל המצוה הזו ובאורה, וכך כל השש מאות ושלש עשרה המצוות הם ופירושיהם, המקרא כתוב במגלות ופירושו על פה.

וכאשר הגיע סוף ארבעים שנה בר"ח שבט ³⁸ הקהלים ע"ה ואמר להם הן קרבו ימי למות, לכן מי ששמע ממני איזה קבלה ושכחה יבוא ונבררנה לו, ומי שנשתקפה לו איזה שאלה יבוא ונבארה לו, אמר הכתוב האל משה באר את התורה הזאת לאמר ³⁹, וכך אמרו חכמים בספרי כל מי ששכח הלכה אחת יבוא וישנה ⁴⁰, וכל מי שיש לו לפרש יבוא ויפרש ⁴¹. ובידור מפיו הקבלה ולמדו הפירושים כל אותו הזמן שמשמש חשב שבט עד שבועי באור. ולפני מותו נתעסק בכתיבה ⁴², וכתב שלשה עשר ספרי תורה כולם גווילים מן בית בראשית עד למד ישראל, ונתן ספר לכל שבט שיתנגזע על פיו, והשלישה עשר נתנו ללוים ⁴³, ואמר להם לקוח את ספר התורה הזה וכו' ⁴⁴, ועלה אל

מי ששמע פרשה אחת ושכחה יבוא וישנה וישמעה. 42 במה"ק, 'גיעל אליו פי אלוקים' שעינה שלח ידו בכתיבה, ובמהורות שלישיה מנתק רבינו וכתב 'שוע' פי אלוקים' וכמו שנתבאר, וברפוס תרגם 'החל לכתוב התורה בספריה' אמנם יש בו מובן 'שוע' החלה אף נראה לי שלא נתכוין רבינו לכתב 'שוע' החלה אף כתב: כל התורה כתבה משה רבינו קודם שימות בכתב ידו, ונתן ספר לכל שבט ושבת וספר אחד נתנו בארון לעד. 43 דברים ד. 44 דברים לא ב. ויהי חתימתו והיא בכתב קצוץ.

ההר בתצי ⁴⁵ יום שבועי באור כמו שנתברר בקבלה ⁴⁶, והיה זה מותו ביחס אלינו שנפקד מאתנו וחיים ביחס אליו במה שנתעלה אליו ⁴⁷, וכך אמרו ע"ה משה רבינו לא מת אלא עלה ומשמם בבורם ⁴⁸, והדברים בענין זה ארוכים מאד מאד ואין זה מקומם.

וכאשר מת ע"ה וכבר מסר ליהושע הפירושים שניתנו לו, ועסקו בהם יהושע ואנשי דורו, וכל מה שקבל ממנו הוא או אחד הזקנים אין בו משא ומתן ולא נפלה בו מחלוקת, ומה שלא שמעו מן תנביאי ע"ה יש בסעיפיו משא ומתן, ונלמד בו הדין בדרכי העיון בשלש עשרה המדות שניתנו לו בסניג, והן י"ג מדות שהזכרה נדרשת בהן. ומאותם הדברים שלמדו ⁴⁹ יש ענינים שלא נפלה בהם מחלוקת אלא הסכימו כולם עליהם. ומהם שנפלה בהם מחלוקת בין שתי דעות, זה דן ברין ונתנתק אצלו וזה דן ברין ונתנתק אצלה לפי שדרכי התקש הנוכחיים ⁵⁰ יקרו בתוצאותם המקרים האלה, וכשנפלת בהם המחלוקת הזו תולכים אחרי רבים כמאמר הכתוב אחרי רבים להטות ⁵¹.

45 יום שבועי באור כמו שנתברר בקבלה. 46 והיה זה מותו ביחס אלינו שנפקד מאתנו וחיים ביחס אליו במה שנתעלה אליו. 47 וכך אמרו ע"ה משה רבינו לא מת אלא עלה ומשמם בבורם. 48 והדברים בענין זה ארוכים מאד מאד ואין זה מקומם. 49 יש ענינים שלא נפלה בהם מחלוקת אלא הסכימו כולם עליהם. 50 יקרו בתוצאותם המקרים האלה, וכשנפלת בהם המחלוקת הזו תולכים אחרי רבים כמאמר הכתוב אחרי רבים להטות.

45 יום שבועי באור כמו שנתברר בקבלה. 46 והיה זה מותו ביחס אלינו שנפקד מאתנו וחיים ביחס אליו במה שנתעלה אליו. 47 וכך אמרו ע"ה משה רבינו לא מת אלא עלה ומשמם בבורם. 48 והדברים בענין זה ארוכים מאד מאד ואין זה מקומם. 49 יש ענינים שלא נפלה בהם מחלוקת אלא הסכימו כולם עליהם. 50 יקרו בתוצאותם המקרים האלה, וכשנפלת בהם המחלוקת הזו תולכים אחרי רבים כמאמר הכתוב אחרי רבים להטות.

בית

חדשי

הלוי

שכרו הוא ופעולתו לפניו, שכל הילקוט, ואנכי דברי המדרש כללו מופלאים מאד סתום וחסום ומי יעמוד בסודו, ורק אמרנו לפרש בדרך הדרוש ולהסביר בו קצת, גם יש להבין מה דמסיים דכשיטל כל האריות שכן יסול גם הוא מופלאים מאד דכי ריך לומר דמסק רביט יסול שכרו לעמיד כשאר האריות ומאי אשמעיך המדרש כזה, ואנכי כפסוק אמר ומסק לא ידע כי קץ עור פרו בדברו אלו, ומשמשת פסוק הכתוב נראה דעל ידי זה שדיבר עמו זכה לקרי הכד ועי' דיוברו עמו קץ עור פרו ומלבד לפי הכרח איש איש סגנון שמרמו לו במדרש, עוד זאת יש להבין כהפסוק עליו דברי גם מקודם דיבר עמו פעמים הרבה ותחש פסוק זה ע"י דיובר לקרי הכד :

עוד

איחא בילקוט פי כי טעם על פסוק ויח באמר קרי משכ אל המהנה נסחכל משכ בלוחם ורמז הכנה שכן פרח וכדו על ידי משכ ופעל מוח והכדו, ויש להבין סוגנו מהו זה שפרח מהן ככתב וגם יש להבין הסוגנו מה דלמר דנשמו כבדים על יד :

הנה

במדרש פי כי טעם על פסוק כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כדפי' אחר ברים ועם ישראל ואיחא במדרש רבנא ח"ל אכתוב לו רובי תורתי כו' ור נתקנו בשמש שגלה הקב"ה בסיוי ליתן סודי אמר למשכ על הכדר מקרא ומתנה והלמוד והאגדה פי' וידבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר אי' מה שבהלמוד וסיק שואל לר' כו' ח"ל מהכ אכתוב אותה לכם ככתב ח"ל לא מפי שגלי לפי ששמיעו אר"ע לשלום בן וליסול אותה מהם כו' אלא המקרא אי' טוחן ככתב והתמנה והתלמוד והאגדה אי' טוחן להם בע"פ שאם יבאו אר"ע וישתעבדו בהם כו' עכ"ל המדרש, ולמוד משמו דתנ"ה לא יתן הכל ככתב משום שאר"ע היו טמלין אותו נ"כ וכמו שראינו אחר' בימי הלמי שהעתיקו להם הכורה שכתב ולא הי' ישראל מובדלין מהם ומת"ה נסן בע"פ שלא יקבלו אותו מהם וישאר ישראל מובדלין מהם, וכמו שאמרו רוחן עשה בנות דעיקר המבדיל בין ישראל לנור"ע הוא רק כך שורש שבע"פ, וסגור דרשמו על הפסוק כתב לך את הדברים האלה פי' שורש שכתב ונא' למעט איך כי על פי הדברים האלה היינו שבע"פ כרפי אחר ברים ואם ישראל, הוא נ"כ שונה בגמ' כמס' גיטין (דף ס') איך יוחן לא כרפי הקב"ה ברים עם ישראל אלא כשכל דברים שבע"פ שנאמר כי על פי הדברים האלה כרפי אחר ברים ואם ישראל, דהו' שיקר המבדיל שביניהם, ואנכי טעם זה שייך אחר שיהיו ישראל בגלות וכו' ולמר במדרש בגל' שגלי לפי ששמיעו אר"ע לשלום בן וליסול אותה מהם וכבגל' הי' ריך להחזיק ככדול יוסר ויוסר, ואי' זה שייך בלוחם האחרונה דלמר ששכרו לוחם הראשונים עזר על ישראל להיות בגלות אם יתחשו עוד יותר אבל קודם ששכרו הי' איחא כמס' פירושין (דף ר"ד) אלמא לא ככתבו בלוחם און כל לוחם ולשון שלפנת בהם שאלמר תרות על בלוחם חירות כו' וא"כ בשעת נתינת נתינת הראשונים הי' יסול להיותם הכל ככתב, וכאלמא דרך פסוק וכתב

לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרפי אחר ברים ואם ישראל דמק פסוק דרש המדרש דהתמנה והתלמוד והאגדה מוכרחין להיותם כעל מה וכן כמס' גיטין (דף ס') דרש מק פסוק דדברים שבע"פ אי' אחר רשאי לומרנו ככתב הי' ככדו כפרסה כי טעם אחר משמש העגל והתמנה ליתן לוחם השניות אחר לו פסוק זה, וכדפי' מרמז מהו מוכרח לומר דבראשונים הי' הכל ככתב דכל מה שבהלמוד וסיק שער לומר הי' ככל וכתב על בלוחם פי' כתב אליהם ש"ה גם וכמו מס' וסמן שבלוחם דכנס היו שומעים וכמו כן הי' עליהם גם כל הכורש שבע"פ ופי' ביהשתמי דשקלים פרק' מה ומה כמכ כחונים (וכפי' פסוק כתב גבי לוחם הראשונים) הינה כן אחי ר' יבועש אומר בן כל דיבור ודיבור דקדוק ואוסיותי' שג אורח, כרי להדי' וכלל הי' כתב בהם ופי' כמס' שנים (דף קד) ולמר רב מסדל כתב שבלוחם נקרא מכפנים ונקרא מנחן כגון נבון בן נבד רבב סור ורם ספסכ הגמ' אי' שלשה סיבות שאינם כלל בעשרת הדברות ורק משום דכל הכורה הי' כתוב בהם, ורק אח"כ כשחפ"ז ועזר גלות אם יתחשו עוד נסן להם כמס' והתלמוד והאגדה בע"פ משום כעטם דלמר במדרש המהר למעלה :

ובזה

נוכל לפרש מה דלמר בילקוט בגל' דנסחכל משכ בלוחם ורמז כו' שכן פרח וכדו על ידי משכ, פירוש דרך על שורה שיהא יסכ בע"פ שר' ככדו בהם פיר' ששנים כיון דמשמש יתפסדו בהם ככדו ופי' אחר ש"ה ליתן להם כל ככתב, ומאלא דלא לא כשאר כד משמ רק כן שכתב לומר ולא הי' אלא שורש שבע"פ כלל כי שר' וסך לו וכל מה כרי לו לא תספר לו כלל והוא אלא רק כן דכתב לומר ומת"ה כדו על ידו של משכ כי הסודי שכתב בלא שבע"פ אי' אחר ליהיה כמס' און דפי' מדרש לו מהו טמלין והאין דין כתיבתם והאין שונים אליהם ומא' פרי מן סוד וכל משום ומלום רבו הארשים והדברים שבהם והסדקים שלא דע' און רק פי' שורש שבע"פ ושד דברי' ככדו ע"פ הוא כמחוק והשמירה להכתב וכמו שאנו חושן בנות דהספרים שבע"פ כנס דכפיהם מאמינים ששורה שכתב מ"ה אם נסחין כמשיהם און מסחילין לקיים אפי' מקלטה ושורשים עליו לגמרי, הוא שאמר ביהדות שגליהם וכדו על ידי משכ והתפסדו כי היא דבר כבלתי אפשר להחזיק כיון הסודי שכתב בלא שורש שבע"פ ואי אפשר להסקיים כלל והתפסדו .

ודנה

כמס' פסוקים כמס' מפרש להדיא כפסוק כ, וכרי כו' דרש במדרש בגל' מדכתיב וידבר הי' את כל הדברים האלה לאמר שאמר לו הקב"ה למשה כסיוי מקרא פסוק אלמים ואגדות ואפי' מה שסלמוד שואל לר' ויאל להם זה מרובי, דכל הדברים דמשמעו כל הכורה פלה אחר לו, וברי' כמו כן אחר הכתוב האמר בלוחם הראשונים כפרסה ויחן הי' אלו אם שמי בלוחם כו' ועליהם כלל הדברים אחר דבר ששכב בהם, הי' דנס כמשיבת על בלוחם אחר כלל הדברים ונ"כ תמרבו כתיבתם גם משמס ותלמוד והאגדה ח"ל ביהשתמי פרה ב' דפילא ריב"ז אחר

פרק א.

תורה שבכתב ותורה שבעל-פה

א. תורה שבכתב אנו מקבלים ע"י הציור היותר עליון ויותר מקיף שבנשמתנו. אנו מרגישים מקרבה את הבהקת תפארת האורה החיה הכללית של כל היקום. דאים אנו על ידה למעלה מכל הגיון ושכל, חשים אנו רוח אלהים עליון מרחפת עלינו, נוגעת ואינה נוגעת, טסה על פני חיינו ממעל להם ומזרחת אותם באורה. האור מבהיק, נוצץ וחדוד בכל, תחת כל השמים ישרהו. לא רוח האומה חוללה אור גדול זה, — רוח אלהים יוצר-כל יצרה, תורת חיים זאת יסוד יצירת כל העולמים כולם.

בתורה שבע"פ אנו יורדים כבר אל החיים. אנו חשים שהננו מקבלים את האורה העליונה בצנור השני שבנשמה, בצנור המתקרב לחיי המעשה. אנו חשים, שרוח האומה, הקשורה כשלהבת בגחלת באור תורת אמת, היא גרמה באופיה המיוחד, שתורה שבע"פ נוצרה בצורתה המיוחדת. ודאי כלולה היא תורת האדם הזאת בתורת ד', — תורת ד' היא גם היא. העין הפקוחה של צופה באספקלריה המאירה, הנאמן בכל בית ד', לא אפשר שממנה תהיה נעלמת שפעת-חיים זאת לכל פתוחיה. גם מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש — הכל נאמר למשה מסיני.

ושני אורים הללו עושים עולם שלם, ששמים וארץ ישקו בתוכו.

ב. תורה שבע"פ מונחת בעצם אופיה של האומה, שמצאה את ברכתה ע"י הגילוי השמימי של תורה שבכתב. בהתגלותה נמוכה היא תורה שבע"פ מתורה שבכתב. כי הרי הגורם הראשי למצא את נתיבתה היא התורה שבכתב, היחש העליון של האומה עם האלהות העליונה, עם המגמה של המגמות, עם הנצח וההוד שבעולמים ומלמעלה של כל כללותם. אבל בצורה הפנימית הלא התורה ניתנה לישראל כשביל סגולתם הפנימית העליונה, הרי גרמה סגולה אלהית גנוזה זו להופעת תורה מן השמים עליהם, ונמצאת עליונה תורה שבע"פ בשרשה משורש תורה שבכתב, "חביבין דברי סופרים יותר מדברי תורה".

ג. יניקת תורה שבע"פ היא בגניזו מן השמים ובגילוי מהארץ. וצריכה ארץ ישראל להיות בנויה וכל ישראל יושבים עליה מסודרים בכל סדריהם, מקדש ומלכות, כהונה ונבואה, שופטים ושוטרים וכל תכסיסיהם, אז חיה היא תורה שבע"פ בכל זיו תפארתה, פורחת ומעלה נצה ומתחברת לתורה שבכתב בכל שעור קומתה. בגלות נפרדו התאומים, נתעלתה תורה שבכתב למרומי קדשה, וירדה תורה שבע"פ בעומק תחתית, ומ"מ היא מקבלת יניקה חשאית מאור תורה שבכתב מספית העבר, המספיק להעמידה בחיים מצומצמים. והיא יורדת ונופלת בכל יום ויום עד אשר יפוח היום ואור חיים יבא מאוצר גאולת עולמים, וישראל יעשה חיל, ינטע על ארצו וישגשג בכל הדר סדריו. אז תחל תורה